



Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

# Kaukauwa ni Matabete

*Me da ciqoma ena kilikili na kaukauwa vakalou ni matabete eda taura tu. Me vakalougatataka na noda bula ka meda vakayagataka meda vakalougatataka kina na nodra bula eso tale.*

Au a masulaka ka vulica tu mai vakadede na veika meu na mai cauraka ena bogi nikua. Au sega ni vinakata meu vakalomacataka e dua. Au a vakasamataka, “Se cava mada na veika eda bolei tiko kina? Na veika cava beka au sotava ena veisiga e vakavuna meu dau laki tagi tu ena bogilevu?” Au nanuma meu na vosa ena bogi nikua me baleta e vica na bolebole oqori. Eso sa baleti ira na cauravou. Eso sa baleti ira na uabula. Eso sa baleti ira era qase cake mai vei ira na uabula. Eda dau sega ni veivosakitaka na yabaki ni bula ni qase sara.

Au na tekivu toka ga ena noqu tukuna, ni sa dua na gauna vinaka vei keda meda mai soqoni vata ena yakavi nikua. Eda rogoca na veitukutuku vakasakiti ka taudonu me baleta na matabete ni Kalou. Au sa laveti cake ka vakauqeti vata kei kemuni.

Ena bogi nikua au gadreva meu cavuta eso na ka au vakasamataka voli vakalevu ena dua na gauna lekaleka oqo kau vakauqeti kina meu wasea vei kemuni. Na veika kece oqo era semati ena sala duidui eso, ki na bula kilikili ni tamata yadua ka gadrevi me rawa kina me da ciqoma ka vakayagataka, na kaukauwa tabu ni matabete e tu vei keda.

Meu tekivu ena noqu wiliwili vei kemuni mai na wase 121 ni Vunau kei na Veiyalayalati:

“Raica na kaukauwa ni ilesilesi vakabete sa kaukauwa ga vakalomalagi, ia . . . e sega ni rawa me taurivaki se vakayacori na kaukauwa vakalomalagi ena sala tani, ena kena ivakarau dodonu ga.

“Sa dina ni rawa ni lesi vei keda; ia kevaka me da via ubia na noda ivalavala ca se me da qaciqacia, dokadoka se viavia lewai ira na tani, se taurivaka ena ivalavala e sega ni dodonu, sa na tasogo ko lomalagi; a sa rarawa na Yalo ni Turaga; ia sa lako tani, sa oti e kea na kaukauwa vakabete se na ilesilesi ni tamata oya.”<sup>1</sup>

Kemuni na taciqo, oqori na vosa veivakadeitaki ni Turaga me baleta na Nona lewa vakalou. E sega ni rawa ni da vakatitiqataka na icolacola sa vakataqara vei keda yadua eda taura tu na matabete ni Kalou na veimalani-vosa oqo.

Eda lako mai ki vuravura ena veigauna leqaleqa. Na madigi ni nodra kabasi ni bula savasava e dua na iwase levu ni tamata sa dusia tu na “cakava ga na ka o via cakava.”

Sa balavu na noqu bula kau sa vakadinadinataka e vuqa na veisau ena ivakarau ni bula savasava ena

veitikotiko. Ena veika a dau veivolekati kina ena dua na gauna na ivakatagedegede ni Lotu kei na itikotiko, ena gauna oqo sa dua na maliwa levu e koto kina, ka sa rabailevu cake tikoga.

E vuqa na iyaloalo yavala kei na retiyaloalo era vakaraitaka na itovo ni bula e veisaqasaqa sara ga vakadodonu kei na lawa ni Kalou. Kakua ni soli iko ki na lasu kei na veika vakasisila e dau kune kina vakawasoma. Na qaqanisere ena vuqa na sere ni gauna oqo era tautauvata vinaka. Na veivosarogorogoca sa takalevu tu vei keda nikua era a sega ni dau ciqomi ena dua na gauna lekaleka sa sivi. E ka ni rarawa na kena cavuti vakaveitalia wasoma na yaca ni Turaga. Nanuma lesu mada vata kei au na ivakaro—e dua vei ira na tini—ka vakatakila na Turaga vei Mosese na Ulunivanua ko Saineai: “Mo kakua ni cavuta walega na yaca i Jiova na nomu Kalou; ni na sega ni vakadonui koya ko Jiova sa cavuta wale na yacana.”<sup>2</sup> Au rarawataka kevaka e dua vei keda e dau cavuta na vosa ca, kau vakatakekere vei kemuni mo ni kakua ni dau cavuta oqori. Au vakamasuti kemuni mo ni kakua ni cavuta se cakava e dua na ka ena sega ni rawa ni o ni marautaka.

Kakua sara ga ni toro volekata na iyaloalo vakasisila. Kakua ni vakatara mo raica, kua vakadua. Sa vakadinadinataki ni dau veivakatotogani ka na dredre sara ni da lako tani mai kina. Levea na alakaolo kei na tavako se dua tale na waigaga, kei na ka ni veivakatotogani tale eso ena dredre sara vei iko mo biuta.

Na cava ena taqomaki iko mai na ivalavala ca kei na veika ca e tu vakavolivoliti iko? Au dei toka ni na raica mo taqomaki vakavinaka na nomu ivakadinadina tudei me baleta na iVakabula kei na Nona kosipeli. Kevaka o se bera ni wilika na iVola i Momani, wilika oqo. Au sega ni gadreva mo ni laveliga mai. Kevaka o vakayacora vakakina ena yalo masumasu kei na gagadre dina mo kila na dina, ena vakatakila vei iko na Yalo Tabu na kena dina. Kevaka e dina—ni vaka *dina* kina—e Parofita dina o Josefa Simici ka a raica dina na Kalou na Tamada kei na Luvena o Jisu Karisito. E dina na Lotu. Kevaka e se bera ni tiko na nomu ivakadinadina

me baleta na veika oqo, cakava na veika e yaga me caka me rawati kina e dua. Sa ka bibi sara vei iko me dua na nomu ivakadinadina vakataki iko, na nodra ivakadinadina na tani ena vakaiyalayala walega na vanua ena kauti iko kina. Ni sa rawati, ena gadrevi me na vakayadrati ka vakabulabulataki tiko na ivakadinadina ena noda talairawarawa ki na ivakaro ni Kalou kei na masu kei na wili ivolanikalou e veigauna. Dau lako i Lotu. Kemuni na cauravou ni dau tiko ena semineri kei na inisitute kevaka e tu volekati kemuni.

E dodonu beka me yali tiko e dua na ka ena nomu bula, e tadola tu vei kemuni e dua na sala. Muduka na caka cala. Veitalanoa kei na nomu bisopi.

Se cava ga na leqa, e rawa ni wali ena veivutuni dodonu. Ena rawa mo ni sasava tale. E kaya na Turaga, ni vosa tiko me baleti ira era sa veivutuni, “Ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca vulavula,”<sup>3</sup> “ia koi au na Turaga au na sega ni nanuma tale.”<sup>4</sup>

Na ivakabula ni kawatomata e vakamacalataki koya ni tiko e vuravura ia e sega ni vakavuravura.<sup>5</sup> O keda talega, e rawa ni da tiko e vuravura ka sega ni vakavuravura ena noda besetaka na vakasama lasu kei na ivakavuvuli cala ka dinata tikoga na veika sa vakarota na Kalou.

Ia au, vakasamataka tale tikoga vakalevu ena vica na gauna oqo me baleti kemuni na cauravou o ni sa yacova na yabaki ni vakawati ka se bera ni vinakata mo ni vakayacora vakakina. Au raici ira na goneyalewa totoka, ka ra sa gadreva tu me ra vakawatitaki ka vakamatavuvale, ia e vakaiyalayala toka vei ira na madigi oqo baleta ni levu na cauravou era vakayaraka tiko na vakawati.

E sega ni ka vou oqo. E levu na ka era sa tukuna me baleta na ka oqo o ira na veiperesitedi e liu ni Lotu. Au na wasea vei kemuni e dua se rua na ivakaraitaki ni nodra ivakasala.

E kaya o Peresitedi Harold B. Lee, “Eda sa sega ni vakayacora tiko na noda itavi vakamatabeti ni da sa siviva na yabaki ni vakawati ka qai vakadaroa tiko na vakawati dokai vei ira na marama totoka oqo.”<sup>6</sup>



E kaya vaqo o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “E gole na yaloqu vei . . . ira na marama sega ni vakawati, ka ra gadreva tu me ra vakawati qai sega tiko ni rawa. . . . Au sega ni duavata kina kei ira na cauravou, me vaka na kena ivakarau vei keda sa nodra dodonu me ra vakavuna yani na ka oqo ia ena vuqa na gauna era vakawelewetaka tiko.”<sup>7</sup>

Au raica ni vuqa na vuna o ni vakaberabertaka tiko kina na kena cavuti na ikalawa ni vakawati. Kevaka o leqataka tiko na veika vakailavo vua na watimu kei na matavuvale, au vakadeitaka vei iko ni sega ni madualaki na nodrau qai mamaqi ka maroroi ilavo e dua na veiwatini. Vakarakaba ena veigauna dredre vakaoqo eda qai dau veivolekati kina ka da vulica me da solibula ka vakatulewa ena veika dredre eso. De o rerevaka tiko beka ni na cala na nomu digidigi. Ekeri au na kaya kina ni o na gadreva mo cakacakataka na nomu vakabauta. Raica e dua e rawa ni o drau veiyaloni. Mo kila tiko ni sega ni dua na itokani ena taucoko na nona vinaka ena sega ni rawa ni o namaka na veibolebole kece ena yaco mai, ia me dei tiko vei iko ni veika kecega e rawa ni kune na kena iwali kevaka o vakasama ka vinakata me vinaka na nomu bula vakawati.

De rairai sa rui levu beka na veilasamaki vakacauravou, na gade ni vakacagicagi isau lelevu, voli motoka isau lelevu kei na ka ni vakatatalo ka marautaka na bula galala vata kei ira na

nomu itokani. Au dau sotava vakalevu na vakailala, kau via tukuna niu dau vakataroga se cava o ni sega ni tiko kina kei ira na goneyalewa uasivi eso.

Kemuni na taciqu e dau yaco mai na gauna e dodonu me da vakasamataka kina vakabibi na vakawati ka me vakasaqarai e dua na itokani o vinakata mo drau na bula vata ki na tawamudu. Kevaka o digidigi vakayalomatua, ka gadreva dina me qaqa na nomu bula vakawati, e sega tale ni dua na ka ena bula oqo me na kauta mai na marau e cecere cake.

Ena gauna o vakawati kina, o na gadreva mo vakawati ena Vale ni Turaga. Vei kemuni na matabete, e sega ni dodonu me dua tale na digidigi e tiko. Qarauna, de o vakacacana na nomu rawa ni vakawati vakaoqori. E rawa ni o ni marautaka toka ga na gauna vakasakiti ni nomu veimusumusuki ena loma ni kena iyalayala.

Oqo, kemuni na taciqu, au gadreva meu goleva tale e dua na ulutaga kau nanuma meu vosa kina vei kemuni. Ena tolu na yabaki me tekivu mai na gauna au a tokoni kina meu Peresitedi ni Lotu, au vakabauta ni itavi rarawataki ka veivakayalolailaitaki duadua beka oya na kena qaravi na bokoci na veivauci. Ni bera ni mai yaco na cakacaka yadua oqori a liu mada e dua na vakamau marautaki ena Vale ni Turaga, erau a tekivuna vata kina e dua na veiwatini veilomani e dua na bula vou ka rau vakanamata kina me rau na



tiko vata ga ena tawamudu taucoko. Ia ni sivi na veivula kei na veiyabaki, ena vuku ni veika eso, sa mate yani na loloma. E vu beka ena leqa vakailavo, ni sega ni dau caka na veitalanoa, ni sega ni qarauni na cudru, na nodra veivakasosataki na itubutubu, na tacori ena ivalavala ca. E vuqa tu na vuna. Ena vuqa na gauna, a sega ni dodonu me laki yaco sara na veisere.

Na iwase levu ni kerekere me baleta na bokoci ni veivauci e lako mai vei ira na marama era a segata vagumatua me ra vakabula na nodra bula vakawati, ia, era a sega ni rawata.

Digitaka vakamatau ena yalomasumasu e dua na itokani; ia ni drau sa vakamau, drau veidinadinati vakaukauwa sara. E dua na ivakasala sega ni saumi rawa vakailavo e lako mai na dua na itukutuku vakawaqataki au a raica ena nodrau loma ni vale e dua na momo kei na nei. E vaqo: “Digitaka o koya mo lomana; lomana na nomu digidigi.” E koto ena vica na malanivoso oqori na yalomatua cecere. Sa ka bibi sara na yalodina ena bula vakawati.

E drau tautauvata kei watimu. Ena bula vakawati e sega ni dua vei kemudrau e levu cake ka sega ni dua e lailai sobu. Mo drau lako veitikivi me vaka ni drau luvena tagane ka luvena yalewa na Kalou. Me kakua ni

vakararawataki se rulaki ia me rokovi ka lomani. E kaya o Peresitedi Gordon B. Hinckley, “Na tagane ena Lotu oqo ka dau vakatulewa . . . vakatawado-donu vua [na watina] sa sega ni kilikili me taura tu na matabete. E dina beka ni sa tabaki oti, ena tasogo ko lomalagi, ena rarawa na Yalo ni Turaga, ka emeni ki na dodonu ni nona matabete na tamata oqori.”<sup>8</sup>

E kaya vaqo o Peresitedi Howard W. Hunter me baleta na bula vakawati: “Na bula vakawati mamarau ka qaqa e sega ni baleta na noda vakawatitaka *na tamata donu*.” Au taleitaka o ya. “Na kena segati me cakava vakavinaka e dua na nona itavi sai koya na tikina cecere duadua me yaco kina na qaqa.”<sup>9</sup>

Ena vica vata na yabaki sa oti ena tabanalevu au vakatulewa kina vakabisopi, erau tiko kina e dua na veiwatini dau veileti ka veisaqasaqa sara vakaukauwa. Oqo na veisaqasaqa dina. Oi rau yadua, erau dui vakadonui rau ga. Ena sega ni dua vei rau me vakamalumalumu vua kadua. Ni rau sega ni veileti tiko, erau na daberu rau toka ena ka au vakatoka me veidinadinati sega ni dei.

Ena 2 na kaloko ena dua na mataka erau qiriti au mai na veiwatini. Erau via vosa vei au, ka rau vinakata sara

ga ena gauna oya. Au duri mai na imocemoce, vakaisulu ka lako yani ki nodrau vale. Erau duidabe ena yasa ni rumu veibasai, ka rau sega ni bau veivosaki. Ena vosa vei watina o yalewa ena nona vosa vei au. Ena qai sauma o tagane na vosa vei yalewa ena nona vosa mai vei au. Au veinanuyaka, “Se na rawa vakacava me rau vakaduavatataki na veiwatini oqo?”

Au a masuta na veivakauqeti, qai yaco mai vei au e dua na vakasama meu tarogi rau ena dua na taro. Au a kaya, “Na cava na iotioti ni gauna drau a lako kina ki na valetabu ka raica e dua na veivauci ena valetabu?” E rau vakadinadinataka ruarua ni sa balavu sara. Ia erau bula kilikili tu ka tiko na nodrau ivolatara ni valetabu ka rau dau lako ki na valetabu ka cakava na nodra cakacaka vakalotu na tani.

Au kaya vei rau, “E rawa ni drau lako vata kei au ki na valetabu ena mataka ni Vukelulu ena walu na kaloko? Edatou na laki vakadinadinataka e dua na soqoni ni veivauci e kea.”

E rau taroga vata ga mai ena dua na gauna, “O cei na nona soqo?”

Au a sauma, “Au sega ni kila. Na nona ga o koya ena vakamau ena mataka oya.”

Ena Vukelulu ka tarava ena auwa sa lokuci tu, keitou a laki sota ena

Valetabu e Salt Lake. Keitou a lako na lewe tolu oqo ki na dua vei ira na rumu totoka ni veivauci, e sega ni bau dua keitou kila vakavo ga o Elder ElRay L. Christiansen, ivukevuke tiko ena Kuo-ramu ni Le Tinikarua, a vakaillesilesi tiko vakaitutu raraba ena gauna ko ya. Sa lesi tu o Elder Christiansen me qarava e dua na soqoni ni veivauci me baleti rau e dua na veiwatini ena rumu oya ena mataka oya. Au kila ni ratou a nanuma na yalewa vakawati kei na nona matavuvale, “Oqo beka o iratou na itokani nei tagane” ka ratou nanuma na tagane kei na nona matavuvale, “Oqo beka o iratou na itokani nei yalewa.” Oi rau na noqu veiwatini e rau dabe toka ena dua na idabedabe balavu ka rauta ni rua na fute (0.6 m) na kedrau veiyawaki.

A tekivuna o Elder Christiansen ena nona ivakasala vei rau na veiwatini erau vakamau, e totoka na nona qarava. E tukuna na ivakarau me lomana kina na watina e dua na tagane, na ivakarau me raici koya kina ena vakarokoroko kei na veinanumi, ka dokai koya me vaka ni uto ni vuvale. Oti sa qai vosa vua na yalewa vakawati ena ivakarau me doka kina na watina me vaka ni iliuliu ni vuvale ka tokoni koya ena veisala kece sara.

Au raica rawa ena nona vosa tiko o Elder Christiansen vei rau na tagane kei na yalewa vakawati, ni rau toso vata tiko mai vakamalua na noqu veiwatini. Segga ni dede erau sa dabe veivolekati sara toka. Na ka au taleitaka oya ni tautauvata na totolo ni nodrau toso vata mai. Ni oti na soqoni, rau sa dabe veitikivi sara toka ga na noqu veiwatini me vaka ga *erau* se qai vakamau vou. Ka rau matadredredre.

Keitou biuta mai na valetabu ena siga ko ya, ka sega ni dua e bau kilai keitou kei na vuna keitou lako yani kina, ia erau sa veitauri liga mai na noqu itokani ena nodrau curu mai katubalevu. Sa biu vakatikitiki na duidui. Au sega ni bau cavuta tale e dua na vosa. Sa raica, erau nanuma lesu na nodrau siga ni vakamau kei na veiyalayalati erau sa cakava ena Vale ni Kalou. Erau yalataka me rau tekivu tale ka me rau tovolea vagumatua ena gauna oqo.

Kevaka e dua vei kemuni e sotava tiko na dredre ena nona bula



vakawati, au kerei iko mo cakava na veika kece o rawata mo vakavinakata kina na veika kece e gadrevi, me rawa kina ni o marau me vaka ga na nomu a marau ena gauna a tekivu kina na nomu bula vakawati. O keda eda vakamau ena Vale ni Turaga eda sa cakava me baleta na gauna oqo kei na veigauna tawamudu, ia me da vakayacora na cakacaka e gadrevi me rawa ni yaco me vakakina. Au kila ni dau yaco eso na ka sa sega kina ni rawa ni vakabulai tale na bula vakawati, ia au vakila vakaukauwa ena vuqa na gauna ni rawa ka dodonu me rawa ni vakakina. Kakua ni laiva na nomu bula vakawati me laki yacova e dua na itutu ca.

E vakatavulica o Peresitedi Hinckley ni sa dui vakatau vei keda eda taura tu na matabete ni Kalou me da vakaitovotaki keda me da tu kina ena veivanua e cecere cake mai na veisala vakavuvura. Ia e yaga me da tamata dokai ka bula vakadodonu. Me kakua ni dau vakamelei rawa na noda ivalavala.

O ikeda na turaga kei na cauravou na vosa eda cavuta, na noda itovo vei ira na tani, kei na ivakarau ni noda bula era na vakaimawe ena mana ni noda taura tu na matabete.

Na isolisoli ni matabete e sega ni saumi rawa vakailavo. E koto kina na lewa me da veiqaravi vaka nona italai na Kalou, me da masulaki ira na tauvimate, me da vakalougatataka na

noda matavuvale ka vakalougatataka ira talega na tani. Na kena lewa ena rawa ni yacova yani na ilati ni mate, ki na veigauna tawamudu. “E sega tale ni dua na ka e rawa ni vakatauvatani vata kaya e vuravura taucoko oqo. Taqomaka, vakamareqeta, ka bula mo kilikili kaya.”<sup>10</sup>

Kemuni na taciqo lomani, me tubera na noda ikalawa yadua na buladodonu ena noda ilakolako ni bula. Me da ciqoma ena kilikili, me tekivu nikua ka lako yani, na kaukauwa vakalou ni matabete eda taura tu. Me vakalougatataka na noda bula, me da vakayagataka me da vakalougatataka kina na nodra bula na tani, me vakataki Koya a bula ka mate ena vukuda—io ko Jisu Karisito, na noda Turaga ka iVakabula. Oqo na noqu masu, ena Yacana tabu ka savasava, emeni. ■

#### IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 121:36–37.
2. Lako Yani 20:7.
3. Aisea 1:18.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 58:42.
5. Raica na Joni 17:14; Vunau kei na Veiyalayalati 49:5.
6. “President Harold B. Lee’s General Priesthood Address,” *Ensign*, Jan. 1974, 100.
7. Gordon B. Hinckley, “What God Hath Joined Together,” *Ensign*, May 1991, 71.
8. Gordon B. Hinckley, “Personal Worthiness to Exercise the Priesthood,” *Liahona*, July 2002, 60.
9. *The Teachings of Howard W. Hunter*, ed. Clyde J. Williams (1997), 130.
10. Raica na Gordon B. Hinckley, *Liahona*, July 2002, 58–61.